

SOCIJALNE USTANOVE – NEISKORIŠTENI POTENCIJAL

Omer Ćemalović, Muhamed Ahmić, Dževad Begić, Vinka Šmitran

UVOD

Danas je smještaj hroničnih duševnih bolesnika u socijalne ustanove po pravilu "put bez povratka". Nakon višegodišnjeg iskustva u radu sa bolesnicima smještenim u te ustanove stiže se utisak da niko nije zainteresiran za eventualni povratak u zajednicu. Jedino stvarno zainteresirani su sami bolesnici. Prikaz slučaja porodice K. iz Sarajeva ukazuje na potencijal socijalnih ustanova u produženom liječenju i rehabilitaciji duševnih bolesnika sa ciljem njihovog ponovnog povratka u zajednicu. Tri člana porodice K. prošlo je put od čestih hospitalizacija u relativno kratkom vremenskom periodu preko smještaja u socijalnu ustanovu do ponovnog povratka u zajednicu. Njihovo iskustvo ukazuje na mogućnosti bolje saradnje psihijatrijskih ustanova, nadležnih službi socijalne zaštite i socijalnih ustanova u cilju zaštite ljudskih prava duševnih bolesnika.

SOCIJALNE USTANOVE

Socijalne ustanove u Federaciji BiH su nakon proteklog rata dobile veliki broj donacija kako za rekonstrukciju objekata, njihovo opremanje tako i za edukaciju osoblja. Osposobljene su za provođenje psihofarmakološke, radne, sportske i okupacione terapije. Danas u Federaciji BiH postoje četiri ustanove za trajno zbrinjavanje duševnih bolesnika, od kojih su tri specijalizirane ustanove. To su: "Zavod za djecu i omladinu" Pazarić, Zavodi za zbrinjavanje mentalno invalidnih lica "Drin" i "Baković" Fojnica. K.J.U. "Doma za socijalno zdravstveno zbrinjavanje osoba sa invaliditetom i drugih osoba" Sarajevo iako nije specijalizirana za tretman duševnih bolesnika ipak prima štice ike sa dijagnozom duševnih poremećaja. Ove ustanove, iako postižu vidan uspjeh u liječenju i rehabilitaciji osoba sa duševnim smetnjama, na žalost najčešće predstavljaju predposljednju stanicu na životnom putu osoba sa duševnim smetnjama. Iako se u velikom broju slučajeva postigne dobra stabilizacija psihopatoloških manifestacija uz znake resocijalizacije oni i dalje ostaju štice ike tih ustanova. Zašto? I porodica i nadležne socijalne institucije svode starateljstvo na plaćanje ugovornih obaveza prema ustanovi uz eventualno poneku posjetu. Stiže se utisak da niko nije zainteresiran za njihov eventualni povratak u zajednicu.

PRIKAZ SLUČAJA

Prikaz slučaja porodice K. iz Sarajeva, koja je bila smještena u Zavod za zbrinjavanje mentalno invalidnih lica "Drin" u Fojnici, snažno ukazuje na neiskorišteni potencijal socijalnih ustanova u produženom liječenju i resocijalizaciji osoba sa duševnim smetnjama sa ciljem njihovog ponovnog povratka životu u zajednici. Porodicu su činile majka i dvije kćer-

K. Mu.	K.Mi.	K.Me.
- 1952.godište	- 1979.godište	- 1980.godište
- Majka, domaćica	- Nezaposlena, po zanimanju frizer	- Nezaposlena, po zanimanju frizer
- 1996.god. joj je amputirana lijeva potkoljenica	- Hospitalizacije: PB KS 2001.god., 2004. god., 2005.god. NPK 2004.god.	- Hospitalizacije: PB KS 2001. (2x), 2002., 2003., 2004. (2x) NPK 2002. i 2005. godine
- Hospitalizacije: PB KS 2002.god. NPK 2005.godine	- Dg: F 20.0	- Dg: F 20.0
- Dg: F 20.0	- Djelimično oduzeta poslovna sposobnost	- Oduzeta poslovna sposobnost u potpunosti
- 2004.god. joj je oduzeta poslovna sposobnost	- Zavod: od 25.03. 2005.do 08.05. 2006. godine	- Zavod: od 05.11. 2004. do 17.07. 2006. godine
- Zavod: od 14.01. 2005. do 08.05. 2006. godine		

ke. Otac porodice umro je od srčanog udara 2001.godine. Jedan član porodice, sin i brat, napustio je porodicu a bio je zbog prodaje psihoaktivnih supstanci krivično sankcionisan. Nije bio duševno bolestan. Osnovni razlog smještaja u ustanovu bio je nepridržavanje terapijskog režima zbog nekritičnog odnosa spram bolesti i potrebi liječenja. Po povratku u zajednicu žive u vlastitom, jednosobnom stanu. Uredno se javljaju na kontrolne psihijatrijske preglede. Održava se stanje stabilne remisije. Socijalno i radno funkcionišu. Saradnja sa službenim staroocem je dobra i redovita.

KRITERIJI ZA POVRATAK U ZAJEDNICU

Preporuka za povratak u zajednicu data je nakon konsultacija Stručnog tima Zavoda sa psihijatrom, konsultantom u navedenoj ustanovi (Ćemalović Omer) a na osnovu sljedećih kriterija:

- Radni i okupacioni angažman u Zavodu,
- Uspostavljanje socijalnih relacija,
- Kritičan odnos prema bolesti,
- Uvid u potrebu liječenja,
- Dužina uspostavljene remisije,
- Kvalitet remisije,
- Stepem oštećenosti psihičkih funkcija.

Povratak u zajednicu tekao je postupno, prvo je u zajednicu vraćena K.Mi, potom K.Mu i K.Me.

ZAKLJUČAK

Primjer porodice K. predstavlja izuzetno složen slučaj, kako u zdravstvenom tako i u socijalnom pogledu. Okolnosti prije smještaja u ustanovu su bile višetruko nepovoljne. Produženo liječenje u ustanovi, uz okupacioni tretman i nadzor, dali su odlične rezultate. To je omogućilo povratak porodice K. u zajednicu. Povratak osoba sa duševnim smetnjama u zajednicu je sasvim moguć i to bi trebao biti krajnji cilj prilikom njihovog smještaja u ustanove. Veći angažman nadležnih ustanova omogućio bi postepeno smanjivanje kapaciteta ustanova, smanjivanje troškova a osobama sa duševnim smetnjama bolji kvalitet života.

Literatura:

- MENTALNO ZDRAVLJE U ZAJEDNICI VPL.4 No 3. OKTOBAR 2003. Cerić I., Loga S., Sinanović O., Čardaklija Z., Cerkez G., Jacobsson L., Mehić
- Basara N., Kućukalić A. REFORMIRANJE SLUŽBI ZA ZAŠTITU MENTALNOG ZDRAVLJA BOSNE I HERCEGOVINE
- Zbornik radova sedmih /prvih posljednjih/ psihijatrijskih dana Bosne i Hercegovine Tuzla, februar 1999. god, Ferid Mujanović, Omer Ćemalović; PSIHIJATRIJA U ZAJEDNICI - REALNOST?
- MENTALNO ZDRAVLJE U ZAJEDNICI VPL.2 No 4. septembar 2001. Omer Ćemalović; AZIL DANAS I SUTRA - BOLNICE NA KRAJU GRADA